

УДК [355.48(470+571:477):355.018(470+571)](093.3)"2022"

DOI: <https://doi.org/10.33402/nd.2025-13-49-65>

Олег МУРАВСЬКИЙ

*кандидат історичних наук, старший науковий співробітник
вчений секретар*

*Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
старший викладач кафедри історії, музеєзнавства та культурної спадщини
Національного університету «Львівська політехніка»*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2776-5156>

e-mail: oleg-muravskiy@ukr.net

Юлія МАТІЇВ

*викладач кафедри іноземних мов та військового перекладу
Національної академії сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2409-1552>

e-mail: matiivjuliya@ukr.net

ВТРАТИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ У ТЕХНІЦІ ТА ЖИВІЙ СИЛІ В ПЕРШИЙ РІК ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ

Досліджено масштаби втрат особового складу та військової техніки ЗС РФ упродовж 2022 р., що стали наслідком провалу реалізації початкових стратегічних цілей збройної агресії проти України. На основі офіційних даних Генштабу ЗСУ, відкритих джерел, аналітичних висновків провідних міжнародних центрів реконструйовано хронологію й інтенсивність бойових дій у межах трьох основних стратегічних операцій (першої та другої оборонних і першої наступальної). Зазначено, що російські втрати в живій силі впродовж року сягнули десятків тисяч осіб, а в окремі періоди становили до тисячі вбитих і поранених щодня, що можна вважати безпрецедентними показниками для воєн сучасного типу.

Схарактеризовано специфіку бойових дій на Київському, Сумському, Донецькому, Херсонському та Харківському напрямках. Розглянуто співвідношення втрат у техніці РФ – танках, бронетранспортерах, авіації, системах ППО, корабельному складі, засобах РЕБ і тиловій інфраструктурі. Окреслено особливості застосування українською стороною високоточної зброї (HIMARS, «Javelin», NLAW) та дронів-розвідників як чинників асиметричної переваги. Окрему увагу приділено втратам Росії в періоди організованих штурмів, зокрема «м'ясних атак» у Бахмутському секторі.

Виснувано, що саме значні втрати техніки та живої сили визначили зміну стратегічної логіки ведення бойових дій держави-агресора, а зафіксовані втрати особового складу й озброєння свідчать про прорахунки у стратегії використання ЗС РФ у повномасштабній війні проти України в перший рік повномасштабного вторгнення.

Ключові слова: Україна, Росія, збройна агресія, втрати, військова техніка, Збройні сили України, стратегічні операції, контрнаступ, Харківська операція, Херсонський напрямок.

Однією з визначальних ознак початкового етапу повномасштабного вторгнення Російської Федерації (РФ) на територію України у 2022 р. стали безпрецедентні за масштабами втрати агресора в живій силі та техніці. Суттєві втрати зафіксовані впродовж перших трьох стратегічних операцій: двох оборонних (лютий–серпень) і наступальної (вересень–грудень). Високий рівень організованості Збройних сил України (ЗСУ), ефективне використання сучасного західного озброєння, а також гнучкість української військової доктрини зумовили значні бойові втрати противника. Під час оборони Київщини, Сумщини, Чернігівщини, а згодом і в боях на Донбасі та контр-наступальних дій ЗСУ на Харківщині й Херсонщині вони набували системності, внаслідок чого агресор утратив значну кількість досвідчених кадрів, бойових формувань та озброєння оперативно-тактичного рівня.

Історіографія досліджуваної проблеми перебуває в зародковому стані, незважаючи на появу в останні роки багатьох узагальнювальних праць суміжної тематики. Особливу увагу звернено на видання, які підготували фахівці Апарату Головнокомандувача ЗСУ, Генерального штабу ЗСУ та Центру досліджень воєнної історії ЗСУ, серед яких: щомісячні «Воєнно-історичні описи російсько-української війни» (Воєнно-історичний опис, 2022), «Рік війни за свободу: воєнно-історичний нарис російсько-української війни (24.02.2022–24.02.2023)» (Залужний, 2023). Багатогранна джерельна база статті – аналітичні доповіді неурядових організацій, зведення Генштабу ЗСУ, виступи відомих громадсько-політичних і військових діячів, статті в інтернет-медіа. Не взято до уваги документи й матеріали російських медіа, органів державної влади, зважаючи на їхню пропагандивність.

Важливо наголосити, що аналіз технічних і людських втрат Росії у 2022 р. наштовхується на низку методологічних проблем, основні з яких: засекречення офіційної статистики Росії – Міноборони свідомо публікує неповні дані про втрати; відсутність доступу незалежних спостерігачів, журналістів, військових експертів до районів бойових дій; фрагментарність інформації з відкритих джерел (OSINT); наявність «сірого контингенту» (велику кількість утрат серед мобілізованих із тимчасово окупованих територій, вагнерівців, добровольчих формувань та ув'язнених не фіксують офіційні реєстри); складність ідентифікації техніки (знищені або захоплені одиниці бронетехніки іноді неможливо точно класифікувати за типом і модифікацією, особливо сильно пошкоджені); системне заниження втрат у російських медіа (кремлівська пропаганда створює спотворену картину втрат); велика кількість техніки не знищена, а покинута або захоплена, що створює складнощі в точній класифікації (втрати/трофеї/покинута техніка). Зважаючи на зазначене, втрати РФ (людські, військова техніка) підраховано на основі офіційних зведень Генштабу ЗСУ, які, на жаль, теж важко верифікувати.

Мета статті – всебічно проаналізувати втрати Росії в живій силі та військовій техніці впродовж першого року повномасштабного вторгнення на територію України.

Російське повномасштабне вторгнення в Україну у 2022 р., як уже зазначено, супроводжувалося безпрецедентними втратами для держави-агресора як у живій силі, так і у військовій техніці. Уже в перші тижні бойових дій стало очевидно, що плани блискавичного захоплення українських територій наштовхнулися на стійкий опір ЗСУ й тотальну мобілізацію українського суспільства. Фахівці Центру досліджень воєнної історії ЗСУ за участю Головного оперативного управління Генштабу ЗСУ та Головного управління розвідки Міністерства оборони України розробили періодизацію бойових

дій у період повномасштабного вторгнення (Вистояли, 2023), відповідно до якої втрати РФ у техніці та живій силі доцільно розглянути відповідно до розгортання:

- 1) першої стратегічної оборонної операції (24 лютого – квітень 2022 р.);
- 2) другої стратегічної оборонної операції (травень–серпень 2022 р.);
- 3) першої стратегічної наступальної операції (вересень–грудень 2022 р.).

На кожному з цих етапів, які відрізняються інтенсивністю бойових дій і тривалістю, спостерігаємо відчутні втрати Росії в живій силі й військовій техніці. «180-тисячне російське угруповання, що вторглося в Україну 24 лютого 2022 року, складалося з найбільш тренованих частин із найсучаснішого зброєю. Усе це Росія втратила [упродовж першого року війни – О. М.], але розпакувала свої майже бездонні склади військової техніки», – зауважував Денис Губашов (Ільницький, Куцька, 2023, с. 170).

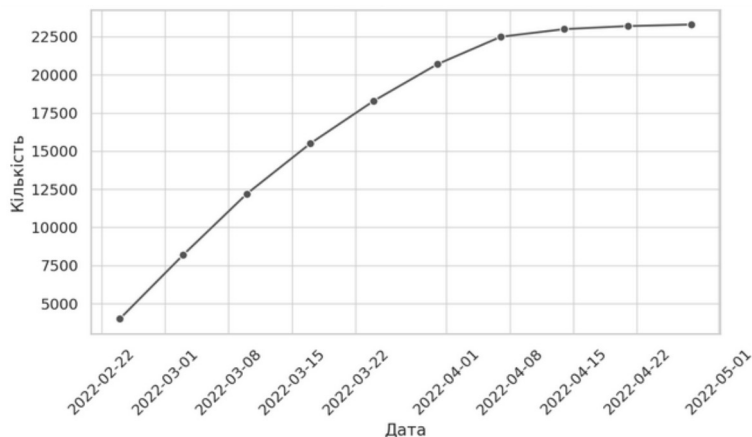
Перша стратегічна оборонна операція (24 лютого – квітень 2022 р.). Під час першої стратегічної операції РФ зазнала значних втрат у живій силі та техніці, що суттєво вплинуло на подальший перебіг війни. Інтенсивність бойових дій, особливо на Київському й Сумському напрямках, призвела до масових втрат серед особового складу регулярної армії Росії і сил спеціального призначення. «У планах повномасштабного російського вторгнення у лютому 2022 року Київщина посідала особливе місце – як ворота до столиці, яку планували захопити за 3–5 днів, щоб змусити українську владу підписати повну капітуляцію на російських умовах, – відзначали аналітики. – Ставка робилася на ракетні атаки по стратегічних об’єктах Київщини, захоплення військових аеродромів поблизу Києва (у першу чергу – аеродрому “Антонов” у Гостомелі), висадку на них десанту і підкріплення у вигляді колон військової техніки, що рухалися з боку білоруського кордону» (Рік визволення, 2023).

Однак завдяки високому рівню організованості й адаптивності ЗСУ, окремі наступальні угруповання противника на цьому напрямку були знищені впродовж кількох тижнів, а 22 квітня 2022 р. узагалі витіснені з Київської обл. (2 квітня, 2025). Збройні сили (ЗС) РФ утратили значну кількість бронетехніки, зокрема танки Т-72, Т-80 та броньовані машини піхоти (БМП) різних модифікацій. В окремих випадках зафіксоване повне розформування батальйонно-тактичних груп (БТГ) через катастрофічні втрати.

Водночас значних утрат зазнали підрозділи Повітряно-десантних військ (ПДВ) Росії, зокрема 76-та дивізія із Пскова та 98-ма з Іваново, які не змогли виконати стратегічні завдання із захоплення Києва (Підрозділи, 2022). Українські сили успішно використовували мобільні групи протитанкових ракетних комплексів (ПТРК) («Javelin» та NLAW) і безпілотних літальних апаратів (БПЛА), що забезпечувало асиметричну перевагу в основних моментах спротиву. Знищення авіаційного компоненту противника – літаків Су-25, Су-34, вертольотів Ка-52 та Мі-24 – продемонструвало ефективність української протиповітряної оборони (ППО), зокрема ЗРК (зенітно-ракетного комплексу) «Бук», «Оса» та переносних ЗРК.

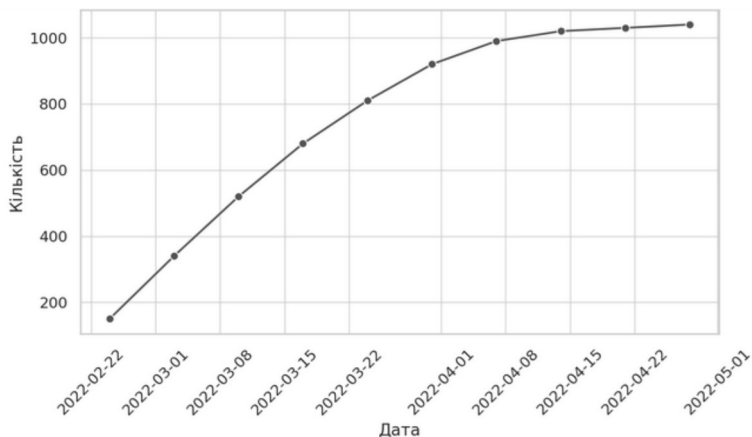
Провал російської наступальної операції під Києвом став стратегічною невдачею, яка зруйнувала загальний задум швидкого захоплення політичного центру України (Річниця, 2023). Без сумніву, «значною мірою провал початкового російського задуму стався через нерозуміння природи українського суспільства і недооцінку його здатності до опору. Оскільки в Росії відсутня скільки-небудь якісна наукова школа україністики, російська військово-політична верхівка покладалася здебільшого на власні великодер-

Графік 1

Втрати Російської Федерації в живій силі (24 лютого – 30 квітня 2022 р.)¹

жавні стереотипи та ілюзію близькості культур» (Безтурботний марш, 2024). У таких умовах підрозділи російської армії зазнали суттєвого морально-психологічного виснаження в умовах неочікуваного опору і браку мотивації. Дані OSINT-розвідки, супутникових знімків та повідомлень із відкритих джерел дали змогу міжнародним аналітикам оцінити втрати Росії як безпрецедентні для такого короткого проміжку часу війни. Після відступу російських військ із Київщини, Сумщини й Чернігівщини російське командування було змушене переглянути стратегічні пріоритети, що свідчить про фіаско держави-агресора під час початкової фази війни.

Графік 2

Втрати танків Російською Федерацією (24 лютого – 30 квітня 2022 р.)²

Загалом, за даними Генштабу ЗСУ, на кінець квітня 2022 р. утрати російської армії становили понад 23 тис. осіб убитими, без поранених і зниклих безвісти (За-

¹ Склад автор на основі офіційних джерел.

² Склад автор на основі офіційних джерел.

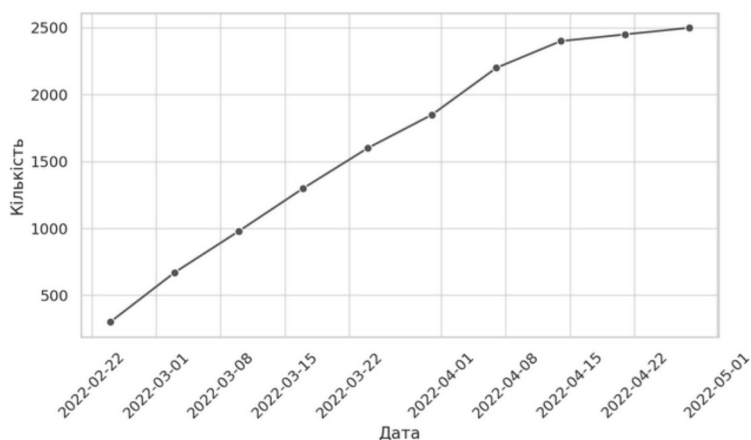
харова, 2022). Знищено понад 1 000 танків (переважно Т-72Б3, Т-80У та Т-90А), до 2 500 бойових броньованих машин (ББМ), понад 190 літаків, до 155 вертольотів, а також приблизно 10 кораблів і катерів, охопно із флагманом Чорноморського флоту РФ – крейсером «Москва» (Чорновол, 2024). Сумарно противник утратив понад 300 артилерійських систем, 90 РСЗВ (ракетних систем залпового вогню) і до 50 засобів ППО, що підірвало його вогневу перевагу на фронті (Воєнно-історичний опис, 2022, с. 75).

На 30 квітня 2022 р. Генштаб ЗСУ навів точну статистику загальних бойових втрат Росії: особовий склад – 23 200 осіб; танки – 1 008 од.; ББМ – 2 445; артсистеми – 436; РСЗВ – 151; засоби ППО – 77; літаки – 190; гелікоптери – 155; автомобільна техніка – 1 701; кораблі/катери – 8; цистерн із ПММ (пально-мастильними матеріалами) – 76; БПЛА оперативно-тактичного рівня – 232; спеціальна техніка – 32 (Захарова, 2022).

У березні 2022 р. щоденні втрати Росії сягали 600–800 осіб, що перевищує темпи втрат під час війни в Афганістані. Значна кількість ліквідованих офіцерів середньої ланки (понад 200) унеможливила ефективне командування підрозділами на місцях. Росія втратила кілька БТГ у повному складі, зокрема військових 76-ї Псковської та 106-ї Тульської дивізій ПДВ. Під Києвом було знищено елітну групу російського спецназу, яка намагалася штурмувати аеродром у Гостомелі (ГУР, 2023). «З приблизно 160 батальйонних тактичних груп, які Росія мала на початку війни, 120–130 вступили у війну. З цих 120–130, за останніми підрахунками, після того, як підрозділи почали відходити від Києва, росіяни мали приблизно 70–80 батальйонних тактичних груп. Це суттєві втрати. В результаті в Росії залишилося в наявності лише 50 % тих батальйонних тактичних груп, які вона мала на початку», – зауважував у квітні 2022 р. старший науковий співробітник Центру Белфер при Гарвардській школі Кеннеді (США) Кевін Райан (Kevin Ryan) (Мельничук, 2022).

Графік 3

**Втрати бойових броньованих машин Російською Федерацією
(24 лютого – 30 квітня 2022 р.)³**

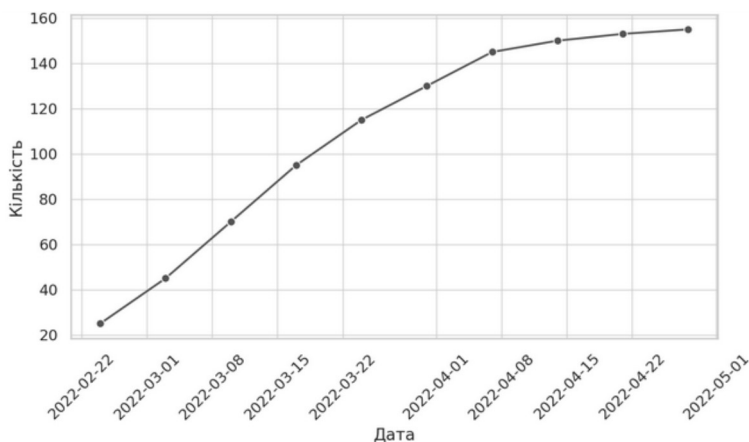

³ Склад автор на основі офіційних джерел.

Особливо значними були втрати під Києвом: тільки в районі Ірпеня, Бучі й Гостомеля знищено понад 500 од. бронетехніки та до 3 000 військових. Біля Чернігова і Сум противник залишив десятки покинутих танків і БМП, що були знищені або ж захоплені. Російська армія втратила також декілька радіолокаційних комплексів і мобільних штабів, зокрема завдяки точковим ударам української артилерії та безпілотників. Тільки в перші 3 дні повномасштабного вторгнення знищено до 100 літаків і гелікоптерів, переважно під час спроб авіапідтримки наземних угруповань (Пагулич, Кречко, Логінов, Терebinська, 2022).

Графік 4

**Втрати гелікоптерів Російською Федерацією
(24 лютого – 30 квітня 2022 р.)⁴**

Перша стратегічна оборонна операція зірвала первинні плани російських окупантів, змусивши їх вивести війська з Північно-Західної операційної зони і зосередити бойові дії на кількох операційних напрямках у межах Східної та Південно-Західної (Печерський, Букет, 2023). Упродовж травня–серпня 2022 р. ЗСУ провели Другу стратегічну оборонну операцію.

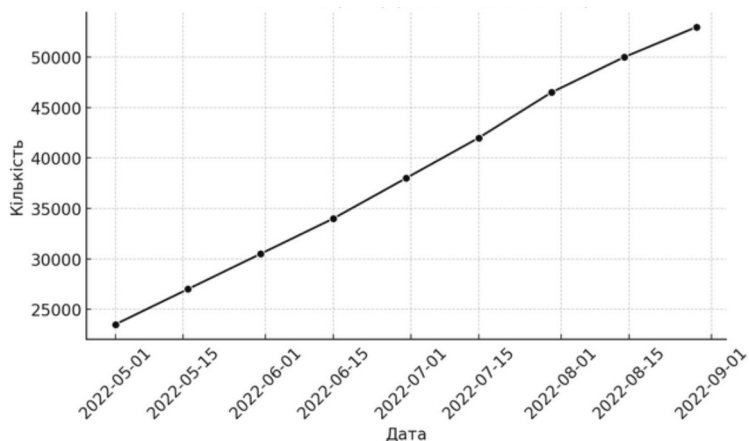
Друга стратегічна оборонна операція (травень–серпень 2022 р.). Під час другої операції РФ продовжувала зазнавати важких втрат у живій силі й військовій техніці, незважаючи на зосередження основних зусиль у Східній операційній зоні (Донбаський напрям) (Княжик, 2022). Після захоплення Маріуполя держава-агресор переорієнтувала зусилля на захоплення основних міських й інфраструктурних районів Донецької та Луганщини. Через втрати вона не змогла сконцентрувати достатню бойову міць на кількох напрямках, що змусило її переорієнтувати зусилля на одну мету, одночасно закріпившись на захоплених територіях (наприклад, на Харківщині, Херсонщині та Запоріжжі) (Боуен, 2023). Серед знакових тактичних епізодів цього етапу – бої за Сіверськодонецьк–Лисичанськ. 8 травня війська держави-агресора захопили Попасну, 12 травня – Рубіжне, 24 травня – Світлодарськ. Водночас окупанти намагалися форсувати р. Сіверський Донець для створення оперативного плацдарму на правобережжі ріки та виходу в тил угруповання Сил оборони України в агломерації Сіверськодонецьк–Лисичанськ (До 10-ої річниці, 2024). Аналітики Центру Разумко-

⁴ Склад автор на основі офіційних джерел.

ва прогнозували, що й надалі «триватимуть (хоч і вщухнуть) спроби відвоювати нові території з “визволенням” братнього народу від утисків “українські хунти”, ракетні удари по інфраструктурі та вузлових пунктах постачання західної допомоги, обстріли житлових кварталів міст з метою збільшення потоків біженців і перевантаження транспортних магістралей – усе, на що вистачить запасів ресурсів» (Сунгуровський, 2022).

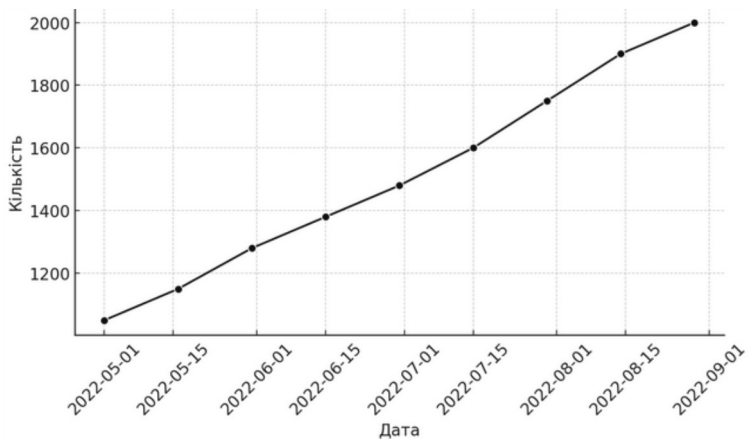
Графік 5

Втрати Російської Федерації в живій силі (травень–серпень 2022 р.)⁵

Графік 6

Втрати танків Російською Федерацією (травень–серпень 2022 р.)⁶

Зважаючи на те, що вести точний підрахунок людських втрат ворога в зоні ведення бойових дій «просто неможливо» (Бекало, 2022), все ж, опираючись на дані Генштабу ЗСУ, можна ствердити, що загальні втрати Росії в живій силі упродовж травня–серпня 2022 р. перевищили 25 тис. осіб, що разом із втратами попередньої фази довело загальну кількість убитих до майже 50 тис. (Мазуренко, 2022). Тільки в боях за Лисичанськ і Сіверськодонецьк було знищено понад 600 од. техніки, охопно з

⁵ Склад автор на основі офіційних джерел.

⁶ Склад автор на основі офіційних джерел.

танками, БМП та САУ (самохідними артилерійськими установками). Росія втратила щонайменше 500 танків, до 900 ББМ, 150 артсистем і десятки РСЗВ, особливо під час українських контрударів у районі Харкова.

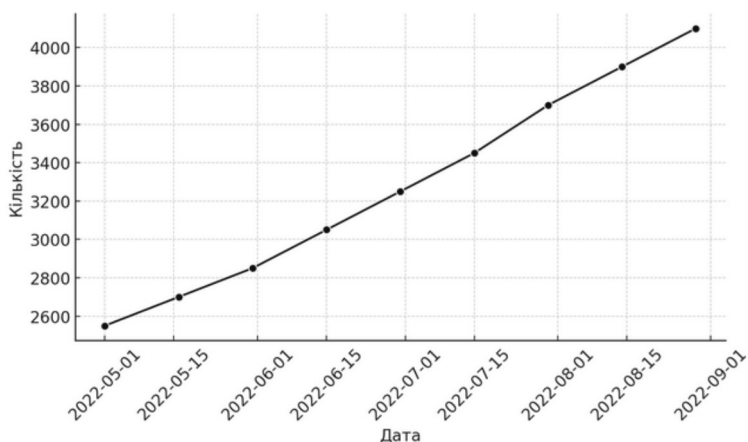
Загальні бойові втрати противника на 1 серпня 2022 р. орієнтовно склали: особовий склад – близько 41 030 осіб; танки – 1 768 од.; ББМ – 4 011; артсистеми – 932; РСЗВ – 259; засоби ППО – 117; літаки – 223; гелікоптери – 190; БПЛА оперативно-тактичного рівня – 736; крилаті ракети – 174; кораблі/катери – 15; автомобільна техніка й автоцистерни – 2 912; спецтехніка – 82 (Загальні бойові втрати, 2022). Найбільших утрат агресор зазнав на Донецькому та Криворізькому напрямках.

Під час підготовки до контрнаступу ЗСУ на Харківщині в серпні 2022 р. утрати противника зросли особливо стрімко: знищено понад 100 танків, до 200 вантажівок і десятки складів із боєприпасами. Українські сили знищили також значну кількість систем ППО та командно-штабних пунктів, зокрема в районі Ізюма й Куп'янська. Системна робота HIMARS і високоточних артсистем уможливила знищення понад 50 тилових об'єктів, що паралізувало логістику ворога. Ендрю Боуен (Andrew Bowen) відзначав, що «на початку серпня 2022 року, коли російські наступальні операції зупинилися, почалася поступова патова ситуація і війна на виснаження. Росія продовжувала деякі наступальні операції в напрямку Бахмута та Авдіївки Донецької області», натомість ЗСУ «готувалися до переходу від оборонних до наступальних операцій» (Боуен, 2023).

Так 29 серпня 2022 р. Українська держава розпочала довгоочікуваний наступ у Херсонській обл. Події передувала тривала підготовка. «ЗСУ розпочали підготовку до контрнаступу, завдаючи ударів по Херсонщині та Криму, щоб послабити російські можливості та перешкодити поповненню своїх сил на Херсонщині, включаючи атаки на ключові логістичні об'єкти та мости, що з'єднували окуповану Херсонщину з рештою окупованого півдня України, – зазначав Е. Боуен. – Україна завдала понад 400 ударів з комплексу HIMARS. Ці удари, ймовірно, серйозно ускладнили постачання російської логістики та артилерійських боєприпасів, оскільки були націлені на раніше недоступні склади» (Боуен, 2023).

Графік 7

**Втрати бойових броньованих машин
Російською Федерацією (травень–серпень 2022 р.)⁷**

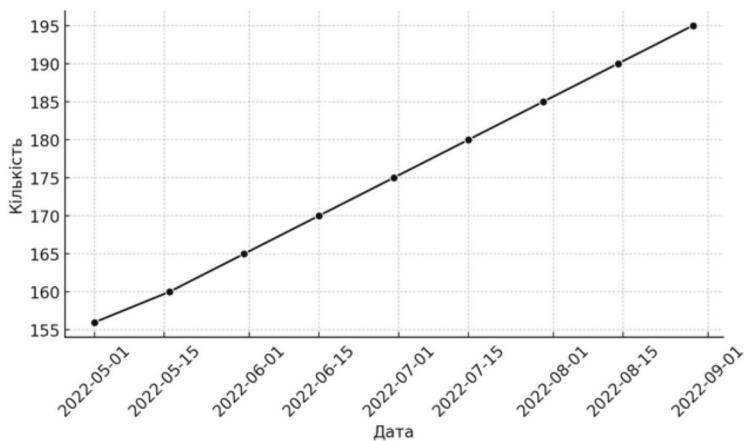

⁷ Склад автор на основі офіційних джерел.

У цей період активна робота українських БПЛА («Bayraktar TB2», «Leleka-100», «Valkyrie») дала змогу коригувати артогонь і завдавати точкових ударів по техніці противника. На тлі втрат, що зростали, підрозділи ЗС Росії втратили наступальний темп і були змушені перейти до оборонної тактики на низці ділянок. Поширення серед російських військ дезертирства, саботажу й відмови від виконання бойових наказів стало прямим наслідком масштабних утрат. Утрати техніки Росія компенсувала старими зразками, зокрема Т-62, які масово почали надходити зі складів Далекого Сходу.

Графік 8

Втрати гелікоптерів Російською Федерацією (травень–серпень 2022 р.)⁸

На 31 серпня 2022 р., згідно з даними Генштабу ЗСУ, російська армія втратила (статистика орієнтовна): танки – 1 974 од.; ББМ – 4 312; артсистеми – 1 091; РСЗВ – 285; засоби ППО – 152; літаки – 234; гелікоптери – 204; БПЛА оперативно-тактичного рівня – 849; крилаті ракети – 196; кораблі та катери – 15; автомобільна техніка та автоцистерни – 3 236; спецтехніка – 103 (Бекало, 2022).

Друга стратегічна оборонна операція виснажила війська російських окупантів і водночас дала змогу Силам оборони України накопичити сили й засоби для проведення наступальних дій із метою визволення тимчасово окупованих територій. Утілити зазначене вдалося починаючи з вересня 2022 р. під час стратегічної наступальної операції (Печерський, Букет, 2023).

Перша стратегічна наступальна операція (вересень–грудень 2022 р.). Під час першої наступальної операції ЗСУ РФ зазнала найбільших від початку війни втрат у живій силі та техніці внаслідок стрімкого контрнаступу України на Харківщині, правобережжі Херсонщини й інших ділянках фронту. «Вересень став найсмертоноснішим місяцем для російської армії з початку повномасштабної війни в Україні. За даними британської розвідки, середній рівень втрат російських військових зріс до 1 271 солдата, які були вбиті або поранені за добу», – писали українські журналісти (Мінус тисячу, 2022).

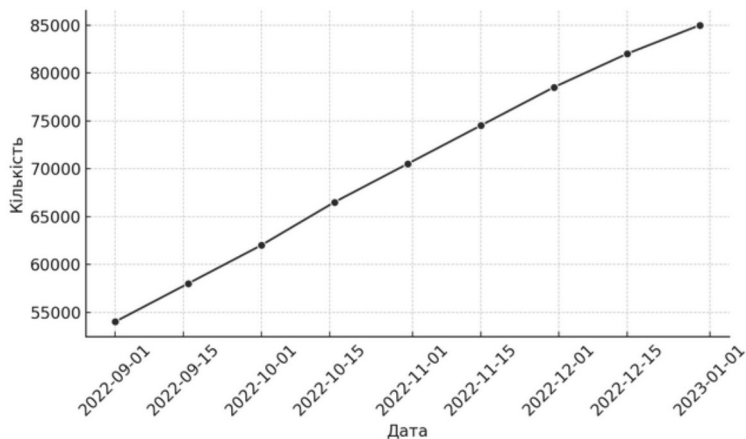
Під час Харківської (Слобожанської) операції, що розпочалася у вересні, ЗСУ знищили або ж захопили до 500 од. бронетехніки, зокрема новітні танки Т-90А та БМП-3 тощо. Російські війська втратили контроль над стратегічними логістичними

⁸ Склад автор на основі офіційних джерел.

вузлами – Ізюмом, Куп'янськом, Балаклією. Знищення мостів через Сіверський Донець й успішні рейди мобільних українських підрозділів у тил росіян привели до розгрому понад 10 БТГ (Російські окупанти, 2025).

Графік 9

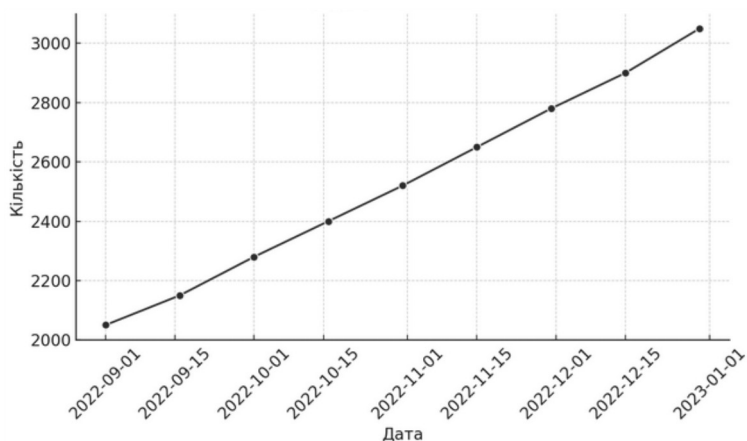
Втрати Російської Федерації в живій силі (вересень–грудень 2022 р.)⁹

Учасники подій згадували: «Успішна інформаційна кампанія дала свої результати – росіяни опинилися під загрозою оточення та почали масово втікати з Харківщини. ЗСУ стрімко звільнили Балаклію, Куп'янськ, Ізюм, Вовчанськ – майже всю Харківську область. А ще – захопили рекордну кількість ворожої техніки. росія стала ледве не найбільшим постачальником зброї для ЗСУ ... А після Слобожанщини відбувся контрнаступ на Херсонщині. 11 листопада ЗСУ увійшли в місто та відкинули російські війська на лівий берег Дніпра» (Підсумки 2022-го, 2022).

Графік 10

Втрати танків Російською Федерацією (вересень–грудень 2022 р.)¹⁰

⁹ Склад автор на основі офіційних джерел.

¹⁰ Склад автор на основі офіційних джерел.

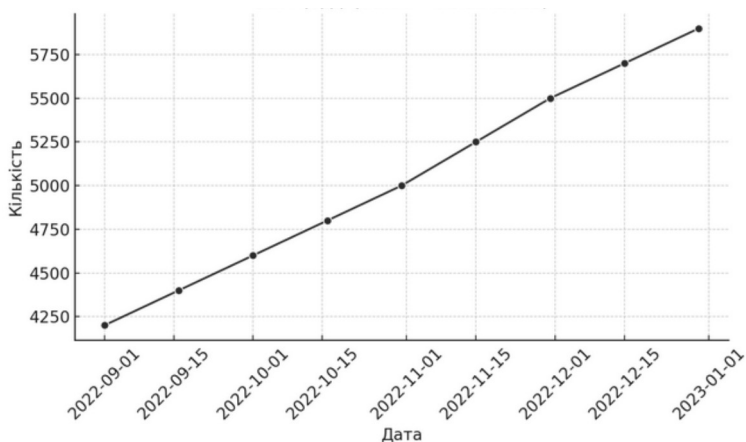
Водночас масштабна контрнаступальна операція в Херсоні впродовж вересня–жовтня 2022 р. привела до звільнення понад 11 тис. км² окупованої території (Сьогідні, 2024). Тільки впродовж перших двох тижнів вересня на південному напрямку втрати особового складу російської армії становили орієнтовно 1 800 військових. Уражено понад 150 пунктів управління, командних й опорних пунктів, знищено 122 танки та понад 500 од. авто-бронетехніки, 134 артсистеми, близько 20 РСЗВ, 2 літаки, 2 гелікоптери, 13 БПЛА, 70 складів боєприпасів. По мостах і переправах нанесено до 140 вогневих уражень (ЗСУ звільнили, 2022).

На Херсонському напрямку, під час евакуації росіянами було втрачено десятки САУ «Мста-С», зенітних комплексів «Тор» і «Панцир», сотні вантажівок. Українські безпілотники й артилерія знищували тилові бази постачання і склади боєприпасів, зокрема в Токмаку, Чаплинці та Генічеську. Масовані удари по тилівій інфраструктурі, зокрема Новій Каховці, Чаплинці й Бериславу, привели до серйозних логістичних ускладнень держави-агресора (Підсумки 2022-го, 2022). Багатотижнева оборона Бахмута – до «м'ясних штурмів», де щодня втрати сягали 200–300 осіб без жодного стратегічного просування.

Загалом, згідно з підрахунками, на початку листопада 2022 р. ЗСУ звільнили 37 % територій України, яка перебувала під російською окупацією з 2014 р., або 50 % від тієї, яку Росія окупувала після 24 лютого 2022 р. (Руденко, 2022). Наприкінці грудня 2022 р. стало очевидно, що РФ втратила стратегічну ініціативу, попри часткову стабілізацію фронту. Загальні втрати ворога на 31 грудня 2022 р. (офіційні дані Генштабу ЗСУ): особовий склад – близько 105 960 осіб ліквідовано; танки – 3 029 од.; ББМ – 6 075; артсистеми – 2 016; РСЗВ – 423; засоби ППО – 213; літаки – 283; гелікоптери – 269; БПЛА оперативного-тактичного рівня – 1 746; крилаті ракети – 711; кораблі/катери – 16; автомобільна техніка й автоцистерни – 4 707; спецтехніка – 180 (Вторгнення, 2023).

Графік 11

**Втрати бойових броньованих машин
Російською Федерацією (вересень–грудень 2022 р.)¹¹**

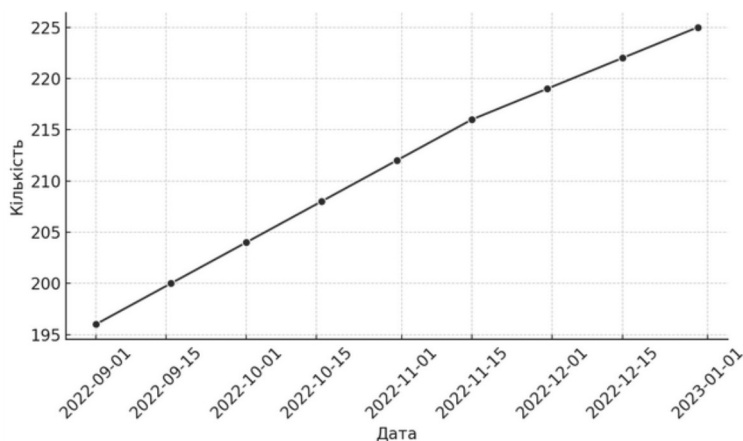

¹¹ Склад автор на основі офіційних джерел.

Аналітики відзначали, що успіх Харківської та Херсонської наступальних операцій Сил оборони України змусив російського агресора вдаватися до проведення часткової мобілізації, масового залучення до бойових дій найманців серед ув'язнених, пришвидшення заходів із переведення економіки на військові рейки. Відтак українські війська перейшли до стратегічної оборони (Печерський, Букет, 2023).

Графік 12

Втрати гелікоптерів Російською Федерацією (вересень–грудень 2022 р.)¹²

Отже, втрати РФ у живій силі та військовій техніці під час першої і другої стратегічних оборонних та першої наступальної операцій ЗСУ у 2022 р. набули безпрецедентного після Другої світової війни масштабу, який суттєво вплинув на перебіг подальших бойових дій російсько-української війни й бойову спроможність держави-агресора. На кінець грудня 2022 р. сукупні втрати особового складу перевищили 100 тис. осіб убитими, пораненими та зниклими безвісти, що стало найвищим показником для збройних конфліктів, у яких брала участь Росія у другій половині XX – на початку XXI ст. Загалом, упродовж 2022 р. вона втратила понад 3 000 танків (зокрема Т-72Б3, Т-80У, Т-90А), понад 6 000 ББМ, понад 2 000 артсистем, сотні РСЗВ і засобів ППО. Були знищені або захоплені десятки сучасних засобів зв'язку, радіолокаційних станцій, командних пунктів і складів із боєприпасами. Масштаб утрат змусив державу-агресора активізувати мобілізацію, виводити з резервів застарілу техніку (зокрема танки Т-62), а також здійснювати термінові поставки з далекосхідних складів. Утрати підрозділів у техніці подекуди сягали 60–80 % штатної чисельності, що змушувало командування розформовувати або об'єднувати залишки БТГ. Утрата значної кількості сучасної бойової авіації, бронетехніки та ракетно-артилерійських систем підірвала наступальний потенціал Росії і привела до переходу від масштабного наступу до позиційної оборони в період першої наступальної операції ЗСУ.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

2 квітня – річниця звільнення Київщини. Події тих днів у репортажах Радіо Свобода. (2025). <https://www.radiosvoboda.org/a/zvylennya-kyivshchyny-reportazhi-radio-svoboda/33368640.html>

¹² Склад автор на основі офіційних джерел.

Безтурботний марш. Як велика війна Росії проти України змінила військову науку. (2024). <https://argumentua.com/stati/bezturbotnii-marsh-yak-velika-viina-rosii-proti-ukraini-zminila-viiskovu-nauku>

Бекало, М. (2022). *Ще 350 ворогів, система ППО та 20 танків: свіжі втрати ворога станом на 31 серпня.* https://24tv.ua/vtrati-rosiyi-31-08-2022-statistika-vtrat-voroga_n2147208

Боуен, Е. (2023). *Війна росії в Україні: Військові та розвідувальні аспекти.* <https://www.patreon.com/posts/viina-rosiyi-v-89601441>

«Вистояли – переможемо!». Інформаційні матеріали до річниці повномасштабного вторгнення РФ в Україну. (2023). <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/metodychni-rekomendaciyi/vystoyal-peremozhemo-informaciyni-materialy-do-richnyci-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-rf-v-ukrayinu>

Воєнно-історичний опис російсько-української війни: в 21 вип. (Вип. 2: Квітень 2022 року). (2022). Київ.

Вторгнення Росії в Україну. 1–31 грудня 2022 року. (2023). <https://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/4550062-vtorhnennia-rosii-v-ukrainu-1-31-hrudnia>

ГУР: у боях за Гостомельський аеропорт РФ втратила близько 200 елітних фахівців із захоплення летовищ. (2023). <https://espresso.tv/gur-u-boyakh-za-gostomelskiy-aeroport-rf-vtratil-blizko-200-elitnikh-fakhivtsiv-iz-zakhoplennya-letovishch>

До 10-ої річниці від початку російсько-української війни. Повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року і відсіч широкомасштабній агресії. (2024). <https://milovska-gromada.gov.ua/news/1708680657/>

Загальні бойові втрати противника з 24.02.2022 по 1.08.2022. (2022). <https://www.kmu.gov.ua/news/zahalni-boiovi-vtraty-protyvnyka-z-24022022-po-1082022>

Залужний, В. (гол. роб. групи). (2023). *Рік війни за свободу: Воєнно-історичний нарис російсько-української війни (24.02.2022–24.02.2023): у 4 кн., I.* Київ: Видавництво Ліра-K270.

Захарова, А. (2022). *Вже 23 200 мертвих загарбників і понад 1000 знищених танків: свіжі втрати російських окупантів.* https://24tv.ua/vtrati-rosiyi-na-30-kvitnya-2022-skilki-znishcheno_n1967271

ЗСУ звільнили 13 населених пунктів на півдні. (2022). <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3569876-zsu-zvilnili-13-naselenih-punktiv-na-pivdni.html>

Ільницький, В., Куцька, О. (2023). *Періодизація російсько-української війни (2014–2022) в українському науковому дискурсі. Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 13/55, 162–176.*

Княжик, О. (2022). *На кількох напрямках росіяни зазнали невдач і відступили: карта бойових дій станом на 17 травня.* https://24tv.ua/karta-boyovih-diy-17-05-2022-novini-z-frontu_n1980755

Мазуренко, А. (2022). *За добу росіяни втратили 350 вояк і 20 танків – Генштаб.* <https://www.pravda.com.ua/news/2022/08/31/7365474/>

Мінус тисячу окупантів на добу. У вересні Росія зазнала найбільших втрат на фронті з 2022 року – британська розвідка. (2022). <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/vtrati-rosiji-na-viyni-v-ukrajini-veresen-stav-naysmertonosnishim-misyacem-dlya-rosiyskoji-armiji-50457231.html>

Мельничук, Ю. (2022). *Росія втратила половину своїх БТГ з початку війни проти України – американський експерт*. <https://zn.ua/ukr/WORLD/rosija-vtrabila-polovinu-svojikh-bth-z-pochatku-vijni-proti-ukrajini-amerikanskij-ekspert.html>

Пагулич, Р., Кречко, Я., Логінов, Є., Тереминська, О. (2022). *Як Росія втрачає бойову авіацію в Україні?* <https://www.radiosvoboda.org/a/yak-rosiya-vtrachaye-boyovu-aviaciyu-v-ukrayini/32096988.html>

Печерський, А., Букет, Є. (2023). *Хронологія російсько-української війни: етапи відсічі вторгнення рф*. <https://armyinform.com.ua/2023/02/24/hronologiya-rosijsko-ukrayinskoyi-vijny-etapy-vidsichi-vtorgnennya-rf/>

Підрозділи ЗС РФ, що окупували Київщину. (2022). <https://truth-hounds.org/cases/boyi-u-kyivskij-oblasti-rozpochalysya-pislya-vtorgnennya-vijskovyh-rosijskoyi-federacziyi-v-ukrayinu-24-lyutogo-2022-roku/>

Підсумки 2022-го: як ЗСУ перехопили стратегічну ініціативу. (2022). <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3639064-pidsumki-2022go-ak-zsu-perehopili-strategicnu-inicijativu.html>

Рік визволення: Київщина. (2023). <https://uinp.gov.ua/informacijni-materialy/vyzvoleni-regiony-materialy-do-richnyci-deokupaciyi/rik-vyzvolennya-kyuivshchyna>

Річниця звільнення Київщини: як оборона Києва у 2022 році змінила хід війни. (2023). <https://kyivschina24.com/news/richnyczya-zvilnennya-kyuivshhyny-yak-u-2022-roczy-oborona-kyueva-zminyla-hid-vijny/>

Російські окупанти тікали в паніці. Олександр Ушинський та Євген Межєвікін про Харківський контрнаступ. (2025). <https://ukr.radio/news.html?newsID=107197>

Руденко, О. (2022). *Скільки ЗСУ звільнили території України з початку війни: інфографіка*. <https://apostrophe.ua/ua/news/society/2022-11-07/skolko-vsu-osvobodili-territorii-ukrainyi-s-nachala-voynyi-infografika/283386>

Сунгуровський, М. (2022). *Нова фаза війни після 9 травня. Чого чекати від Путіна*. <https://razumkov.org.ua/statti/nova-faza-viiny-pislia-9-travnia-chogo-chekaty-vid-putina>

Сьогодні – 1000-й день повномасштабного вторгнення Росії в Україну. (2024). <https://bukvy.org/sogodni-1000-j-den-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-rosiyi-v-ukrayinu/>

Чорновол, К. (2024). *Від «Саратова» до «Циклона»: ВІ нагадало, як Україна нищила російський флот*. <https://www.unian.ua/war/udari-po-korablyah-rf-yak-ukrajina-znishchuvala-rosiyskiy-flot-12644961.html>

REFERENCES

2 kvitnia – richnytsia zvilnennia Kyivshchyny. Podii tykh dniv u reportazhakh Radio Svoboda. (2025). <https://www.radiosvoboda.org/a/zvilnennya-kyuivshchyny-reportazhi-radio-svoboda/33368640.html> (in Ukrainian).

Bezturbotnyi marsh. Yak velyka viina Rosii proty Ukrainy zminyla viiskovu nauku. (2024). <https://argumentua.com/stati/bezturbotnii-marsh-yak-velika-viina-rosii-proti-ukraini-zminila-viiskovu-nauku> (in Ukrainian).

Bekalo, M. (2022). *Shche 350 vorohiv, systema PPO ta 20 tankiv: svizhi vtraty voroha stanom na 31 serpnia*. https://24tv.ua/vtrati-rosiyi-31-08-2022-statistika-vtrat-voroga_n2147208 (in Ukrainian).

Bouen, E. (2023). *Viina rosii v Ukraini: Viiskovi ta rozviduvalni aspekty*. <https://www.patreon.com/posts/viina-rosiyyi-v-89601441> (in Ukrainian).

«Vystoiialy – peremozhemo!». *Informatsiini materialy do richnytsi povnomasshtabnoho vtorhnennia RF v Ukrainu*. (2023). <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/metodychni-rekomendaciyi/vystoiyaly-peremozhemo-informaciyni-materialy-do-richnyci-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-rf-v-ukrayinu> (in Ukrainian).

Voienno-istorychnyi opys rosiisko-ukrainskoi viiny: v 21 vyp. (Vyp. 2: Kviten 2022 roku). (2022). Kyiv (in Ukrainian).

Vtorhnennia Rosii v Ukrainu. 1–31 hrudnia 2022 roku. (2023). <https://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/4550062-vtorhnennia-rosii-v-ukrainu-1-31-hrudnia> (in Ukrainian).

HUR: u boiakh za Hostomelskyi aeroport RF vtratylo blyzko 200 elitnykh fakhivtsiv iz zakhoplennia letovyshch. (2023). <https://espresso.tv/gur-u-boyakh-za-gostomelskiy-aeroport-rf-vtratylo-blizko-200-elitnykh-fakhivtsiv-iz-zakhoplennya-letovyshch> (in Ukrainian).

Do 10-oi richnytsi vid pochatku rosiisko-ukrainskoi viiny. Povnomasshtabne vtorhnennia 24 liutoho 2022 roku i vidsich shyrokomasshtabnii ahresii. (2024). <https://milovska-gromada.gov.ua/news/1708680657/> (in Ukrainian).

Zahalni boiovi vtraty protyvyuka z 24.02.2022 po 1.08.2022. (2022). <https://www.kmu.gov.ua/news/zahalni-boiovi-vtraty-protyvyuka-z-24022022-po-1082022> (in Ukrainian).

Zaluzhnyi, V. (Head of the WG). (2023). *Rik viiny za svobodu: Voienno-istorychni narys rosiisko-ukrainskoi viiny (24.02.2022–24.02.2023): u 4 kn., I*. Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K270 (in Ukrainian).

Zakharova, A. (2022). *Vzhe 23 200 mertvykh zaharbnykiv i ponad 1000 znyshchenykh tankiv: svizhi vtraty rosiiskyykh okupantiv*. https://24tv.ua/vtrati-rosiyyi-na-30-kvitnya-2022-skilki-znishcheno_n1967271 (in Ukrainian).

ZSU zvilnyly 13 naselenykh punktiv na pivdni. (2022). <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3569876-zsu-zvilnili-13-naselenih-punktiv-na-pivdni.html> (in Ukrainian).

Ilnytskyi, V., & Kutska, O. (2023). *Periodyzatsiia rosiisko-ukrainskoi viiny (2014–2022) v ukrainskomu naukovomu diskursi. Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriia Istoriia, 13/55, 162–176* (in Ukrainian).

Kniazhyk, O. (2022). *Na kilkokh napriamkakh rosiiany zaznaly nevdach i vidstupyly: karta boiovykh dii stanom na 17 travnia*. https://24tv.ua/karta-boyovih-diy-17-05-2022-novini-z-frontu_n1980755 (in Ukrainian).

Mazurenko, A. (2022). *Za dobu rosiiany vtratyly 350 voiak i 20 tankiv – Henshtab*. <https://www.pravda.com.ua/news/2022/08/31/7365474/> (in Ukrainian).

Minus tysiachu okupantiv na dobu. U veresni Rosiia zaznala naibilshykh vtrat na fronti z 2022 roku – brytanska rozvidka. (2022). <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/vtrati-rosiji-na-viyni-v-ukrajini-veresen-stav-naysmertonosnishim-misyacem-dlya-rosiyskoji-armiji-50457231.html> (in Ukrainian).

Melnychuk, Yu. (2022). *Rosiia vtratylo polovynu svoikh BTH z pochatku viiny proty Ukrainy – amerykanskyi ekspert*. <https://zn.ua/ukr/WORLD/rosija-vtratylo-polovinu-svojikh-bth-z-pochatku-viyni-proti-ukrajini-amerikanskij-ekspert.html> (in Ukrainian).

Pahulych, R., Krechko, Ya., Lohinov, Ye., & Terebynska, O. (2022). *Yak Rosiia vtrachae boiovu aviatsiiu v Ukraini?* <https://www.radiosvoboda.org/a/yak-rosiya-vtrachaye-boyovy-aviatsiyu-v-ukrayini/32096988.html> (in Ukrainian).

Pecherskyi, A., & Buket, Ye. (2023). *Khronolohiia rosiisko-ukrainskoi viiny: etapy vidsichi vtorhnennia rf*. <https://armyinform.com.ua/2023/02/24/hronologiya-rosijsko-ukrayinskoyi-vijny-etapy-vidsichi-vtorgnennya-rf/> (in Ukrainian).

Pidrozdyly ZS RF, shcho okupuvaly Kyivshchynu. (2022). <https://truth-hounds.org/cases/boyi-u-kyivskij-oblasti-rozpochalysya-pislya-vtorgnennya-vijskovyh-rosijskoyi-federacziyi-v-ukrayinu-24-lyutogo-2022-roku/> (in Ukrainian).

Pidsumky 2022-ho: yak ZSU perekhopyly stratehichnu initsiatyvu. (2022). <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3639064-pidsumki-2022go-ak-zsu-perehopili-strategicnu-iniciativu.html> (in Ukrainian).

Rik vyzzvolennia: Kyivshchyna. (2023). <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vyzvoleni-regiony-materialy-do-richnyci-deokupacziyi/rik-vyzzvolennya-kyivshchyna> (in Ukrainian).

Richnytsia zvilnennia Kyivshchyny: yak oborona Kyieva u 2022 rotsi zminyla khid viiny. (2023). <https://kyivschina24.com/news/richnyczya-zvilnennya-kyivshchyny-yak-u-2022-roczy-oborona-kyieva-zminyla-hid-vijny/> (in Ukrainian).

Rosiiski okupanty tikaly v panitsi. Oleksandr Ushynskiy ta Yevhen Mezhevikin pro Kharkivskiy kontrnastup. (2025). <https://ukr.radio/news.html?newsID=107197> (in Ukrainian).

Rudenko, O. (2022). *Skilky ZSU zvilnyly terytorii Ukrainy z pochatku viiny: infografika*. <https://apostrophe.ua/ua/news/society/2022-11-07/skolko-vsu-osvobodili-teritorii-ukrainyi-s-nachala-voyni-infografika/283386> (in Ukrainian).

Sunhurovskiy, M. (2022). *Nova faza viiny pislia 9 travnia. Choho chekaty vid Putina*. <https://razumkov.org.ua/statti/nova-faza-viiny-pislia-9-travnja-chogo-chekaty-vid-putina> (in Ukrainian).

Sohodni – 1000-i den povnomasshtabnoho vtorhnennia Rosii v Ukrainu. (2024). <https://bukvy.org/sogodni-1000-j-den-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-rosiyyi-v-ukrayinu/> (in Ukrainian).

Chornovol, K. (2024). *Vid «Saratova» do «Tsyklona»: BI nahadalo, yak Ukraina nyschyla rosiyskyyi flot*. <https://www.unian.ua/war/udari-po-korablyah-rf-yak-ukrajina-znishchuvala-rosiyskyyi-flot-12644961.html> (in Ukrainian).

Oleh MURAVSKIY

PhD in History, Senior Research Fellow

Scientific Secretary of the

I. Kryp'yakevych Institute of Ukrainian Studies of the NAS of Ukraine

Senior Lecturer of the Department of History,

Museum Studies and Cultural Heritage

Lviv Polytechnic National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2776-5156>

e-mail: oleg-muravskiy@ukr.net

Yuliia MATIIV

Lecturer at the Department of Foreign Languages and Military Translation

The Hetman P. Sahaidachny National Army Academy

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2409-1552>

e-mail: matiivjuliya@ukr.net

LOSSES OF THE RUSSIAN FEDERATION IN MILITARY EQUIPMENT AND MANPOWER DURING THE FIRST YEAR OF THE FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE

This study investigates the scale of personnel and military equipment losses suffered by the Armed Forces of the Russian Federation during 2022, resulting from the failure to achieve the initial strategic objectives of the armed aggression against Ukraine. Based on official data from the General Staff of the AFU, open sources, and analytical conclusions of leading international centers, the chronology and intensity of combat operations within the framework of three major strategic campaigns (the first and second defensive operations and the first offensive operation) have been reconstructed. Russian manpower losses during the year reached tens of thousands, with daily casualties of up to a thousand killed and wounded during peak periods – figures that can be considered unprecedented for modern warfare.

The article characterizes the specific nature of combat in the Kyiv, Sumy, Donetsk, Kherson, and Kharkiv directions and examines the ratio of Russia's equipment losses – tanks, armored vehicles, aviation, air defense systems, naval assets, electronic warfare means, and logistical infrastructure. Special attention is given to the role of Ukraine's use of precision-guided weapons (HIMARS, «Javelin», NLAW) and reconnaissance drones as key factors in achieving asymmetric advantage. Particular focus is placed on Russian losses during organized assaults, including the so-called «meat-grinder attacks» in the Bakhmut sector.

The study concludes that the considerable loss of both manpower and equipment fundamentally altered the strategic logic of warfare for the aggressor state. Recorded losses in personnel and armaments reflect critical miscalculations in Russia's military strategy during the first year of the full-scale invasion of Ukraine.

Key words: Ukraine, Russia, armed aggression, losses, military equipment, Armed Forces of Ukraine, strategic operations, counteroffensive, Kharkiv operation, Kherson direction.